

2017-10-13

Kommunstyrelserna
Landstingsstyrelserna/regionstyrelserna

Rekommendation om att resultat från hälsoundersökningar av placerade barn och unga återkopplas till socialtjänsten kostnadsfritt

Ärendenr: 17/02846

Förbundsstyrelsens beslut

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har vid sammanträde den 13 oktober 2017 beslutat

att rekommendera landsting/regioner att kostnadsfritt återkoppla medicinska bedömningar, från hälsoundersökningar av barn och unga när samhällsvård inleds, till socialtjänsten, samt

att i en skrivelse informera landstingen, regionerna och kommunerna om rekommendationen

Bakgrund

Barn och unga personer 18-20 år som vårdas utanför hemmet har som grupp avsevärt mycket sämre hälsa än genomsnittet. Det gäller före placering men också under tiden i vård. Ohälsan gäller både fysisk och psykisk hälsa samt tandhälsa.

Många av dessa barn och unga personer har inte fått del av den basala hälsovård som är till för alla. Det beror bl.a. på uteblivna hälsokontroller, ofta med anledning av föräldrarnas omsorgsbrist.

För att säkerställa att barn och unga personer som vårdas utanför hemmet får ta del av samma goda förebyggande hälsovård som andra barn har en ny bestämmelse införts i socialtjänstlagen. Den anger att socialnämnden ska underrätta landstinget om att ett barn eller ung person 18–20 år, i anslutning till att vård utanför det egna hemmet inleds, ska erbjudas en *hälsoundersökning*. Samtidigt infördes en ny lag som reglerar landstingets skyldighet att erbjuda hälsoundersökning av barn och unga vid placering, lag (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet. Landstingen tillförs enligt den kommunala

finansieringsprincipen 10 miljoner årligen för att utföra hälsoundersökningarna. Lagändringarna bedömdes inte orsaka kommunerna extra kostnader.

Många barn som placeras i samhällsvård har på grund av föräldrarnas bristande omsorgsförmåga fått ett sämre hälsoomhändertagande och behöver kompenserande åtgärder. För två år sedan fick därför socialtjänsten ett utökat ansvar för att placerade barn får den hälso- och sjukvård de behöver (6 kap. 7 § SoL). I betänkandet som föreslår hälsoundersökningar (SOU 2015:71) betonar man ytterligare socialtjänstens ansvar för barnens hälsa. ”När barn och unga placeras utanför det egna hemmet är det särskilt viktigt att utredningen innehåller tillräcklig information om barnets utveckling, fysiska och psykiska status samt tandstatus. Syftet är att upptäcka tecken på ohälsa och säkerställa att barnet får den hälso- och sjukvård som alla barn har rätt till.” Och i proposition (2016/17:59) skriver regeringen att den medicinska bedömning som hälsoundersökningen ska leda fram till både kan användas för socialnämndens planering av vården och för hälso- och sjukvårdens fortsatta kontakt med barnet.

För att de barn som vårdas utanför hemmet ska säkerställas samma goda vård som sina jämnåriga och för att socialtjänsten ska kunna uppfylla de lagkrav som ställs på dem behöver hälso- och sjukvården överföra resultaten från hälsoundersökningar till socialtjänsten. Landstingen föreslås göra detta kostnadsfritt.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande

Sektionen för socialtjänst
Fredrik Hjulström

Rekommendation om att resultat från hälsoundersökningar av placerade barn och unga återkopplas till socialtjänsten kostnadsfritt

Bakgrund

Barn och unga personer 18-20 år som vårdas utanför hemmet har som grupp avsevärt mycket sämre hälsa än genomsnittet. Det gäller före placering men också under tiden i vård. Ohälsan gäller både fysisk och psykisk hälsa samt tandhälsa. I olika studier där man undersökt barn och unga som placerats har mellan en tredjedel och hälften av de undersökta barnen behövt vidare kontakt med hälso- och sjukvården. Liknande siffror gäller även för tandvården. Enligt en nyligen publicerad studie av barn och unga på särskilda ungdomshem (SiS-institutioner) hade de extrema förekomster av hälsoproblem. Av flickorna var det 93 procent och av pojkarna två tredjedelar som behövde vidare kontakt med vården.

Barn som varit placerade utanför hemmet har även i vuxen ålder olika hälsorelaterade problem. De har bland annat en kraftigt förhöjd risk för suicid, psykisk ohälsa, missbruk, allvarlig kriminalitet och behov av långvarigt försörjningsstöd.

Man kan konstatera att många barn som socialtjänsten möter inte fått del av den basala hälsovård som är till för alla. Det beror bl.a. på uteblivna hälsokontroller ofta med anledning av föräldrarnas omsorgsbrist, men ibland även under tiden i vård t.ex. på grund av upprepade omplaceringar.

Frivilliga överenskommelser om hälsoundersökningar inför placering

Alla län har idag frivilligt tecknade överenskommelser eller annat avtal mellan kommuner och landsting om att barn och unga ska erbjudas en hälsoundersökning av läkare i samband med att vård utanför hemmet inleds. Hur detta organiserats och finansierats har skiljts sig åt mellan länen. Andelen hälsoundersökta barn och unga har ökat något mellan 2014 och 2016 men fortfarande är det en minoritet av barnen som undersöks.

Ny lagstiftning

För att säkerställa att barn som vårdas utanför hemmet får ta del av samma goda förebyggande hälsovård som andra barn har en ny bestämmelse införts i socialtjänstlagen. Den anger att socialnämnden ska underrätta landstinget om att ett barn eller ung person 18–20 år, i anslutning till att vård utanför det egna hemmet

inleds, ska erbjudas en *hälsoundersökning*. Samtidigt infördes en ny lag som reglerar landstingets skyldighet att erbjuda hälsoundersökning av barn och unga vid placering, lag (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet. I samband med detta infördes också bestämmelser om att kommuner och landsting ska ingå *överenskommelser* om samarbete om barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet. Landstingen tillförs enligt finansieringsprincipen 10 miljoner årligen för att utföra hälsoundersökningarna.

Socialtjänstens behov av information om hälsa

Många barn som placeras i samhällsvård har på grund av föräldrarnas bristande omsorgsförmåga fått ett sämre hälsoomhändertagande och behöver kompenserande åtgärder. För två år sedan fick därför socialtjänsten ett utökat ansvar för att placerade barn får den hälso- och sjukvård de behöver (6 kap. 7 § SoL). I betänkandet som föreslår hälsoundersökningar (SOU 2015:71) betonar man ytterligare socialtjänstens ansvar för barnens hälsa. ”När barn och unga placeras utanför det egna hemmet är det särskilt viktigt att utredningen innehåller tillräcklig information om barnets utveckling, fysiska och psykiska status samt tandstatus. Syftet är att upptäcka tecken på ohälsa och säkerställa att barnet får den hälso- och sjukvård som alla barn har rätt till.” Och i proposition (2016/17:59) skriver regeringen att den medicinska bedömning som hälsoundersökningen ska leda fram till både kan användas för socialnämndens planering av vården och för hälso- och sjukvårdens fortsatta kontakt med barnet.

Det är mycket tydligt att regeringen avser att informationen från hälsoundersökningarna ska komma socialtjänsten till del, men man har inte explicit reglerat detta. I flera län och regioner pågår nu en diskussion om landstingen kan och ska ta betalt av kommunerna för att återkoppla den medicinska bedömningen skriftligt.

Förslag till rekommendation

SKL rekommenderar Landsting/regioner att återkopplingen av den medicinska bedömningen från hälso- och sjukvården till socialtjänsten är kostnadsfri. Återkopplingen är central för att de barn som vårdas utanför hemmet ska säkerställas samma goda vård som sina jämnåriga och för att socialtjänsten ska kunna uppfylla de lagkrav som ställs på dem. Återkopplingen kan till exempel vara kopia av en sammanfattande journalanteckning eller annat skriftligt underlag.